

Halkbank'ın Özelleştirmesi

Halkbank'ın yüzde 25'inin halka arzı doğru bir ilk adımdır. KOBİ'lere ve Türk halkına elini taşın altına bir defa koyup, Halkbank'a sahip çıkma fırsatı verilmektedir.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı

Açılan şirket istatistikleri, Türkiye ekonomisindeki dinamizmin önemli göstergelerinden biridir. Her yıl neredeyse mevcut şirket sayısının yüzde sekizi civarında yeni şirket kuruluyor. Bu oran pek çok AB ülkesinin iki katına ulaşıyor. Hatta Uzakdoğu'nun hızlı büyüyen ekonomilerinin bile üzerinde.

Şirket kurmada bu kadar çabuk olmamıza rağmen, sonrasında şirketin büyümesinde sıkıntılar yaşanmaya başlıyor. Bugün dünyanın en büyük 100 şirketi içinde bir tane Türk şirketi yok. Ama Portekiz'in ve hatta Yunanistan'ın var. İlk beşyüzde bile ancak bir şirketimiz yer alıyor. Şirketin büyümesinde etkili olan pek çok faktör; yönetim, ürün, pazar payı, zamanlama gibi. Ama bunların hiç biri bizim şirketlerin niye küçük kaldığını açıklamıyor zira rekabet ettiğimiz ülkelerde de üç aşağı beş yukarı benzer durumlar var. Kayıtdışılık, bürokrasi veya yüksek girdi maliyetleri dersek, bunlar mesela Hindistan'da bizden fazla. Ama dün İngiliz sömürgesi altındaki bu ülkeden bir şirket çıkıp, İngiltere'nin en büyük demir-çelik şirketini alabiliyor.

Burada belirleyici unsur finansmana erişimdir. Hemen hiç biri girişimci, yeni bir iş kurarken yeterli sermayeye sahip olmaz. Zaten olabilseydi mali kurumların oluşturulmasına ihtiyaç kalmazdı. Ama sermaye birikiminin zayıf olduğu ülkemizde bu durum daha fazla öne çıkıyor. Gelişen mali sisteme rağmen ülkemizde küçük şirketlerin ve yeni girişimcilerin finansmana erişim imkânları kısıtlıdır. Alternatif finansman mekanizmaları yeterince gelişmemiştir.

Girişimcileri desteklemek üzere özel bir kredi müessesesi kurma fikri 19. yy.da Almanya'da ortaya çıkmış ve sonrasında tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Arkasından da tarımsal üretimi desteklemek üzere, sonradan ziraat bankalarına dönüşen sandıklar kuruldu. Bizde esnaf ve küçük sanatkârlara kredi verecek Halk Bankası ve sandıklarının kuruluşu 1930'lara uzanır. 1950'den sonra Halkbank esnaf ve küçük sanayicinin gelişmesine öncülük etti. Uzun yıllar küçük ve orta ölçekli işletmelere finans sağlayan neredeyse tek banka oldu. Türkiye'de küçük sanat

erbabının gelişmesi, büyümesi, Halkbank sayesinde oldu. Bugünün pek çok büyük şirketinin temelinde bu bankanın sağladığı finansman yatmaktadır.

Ama özellikle 1990'lı yılların ortasından itibaren, Halkbank'ın kredileri politik kararlarla belli çevrelere dağıtıldı. Popülizme saplanan siyasetçiler, sadece kamu bütçesini batırmakla kalmadılar, sözde görev zararları arkasına gizleyerek Halkbankası ve Ziraatbankası kaynaklarını da tükettiler. Öyle ki, bu iki kamu bankasının açıkları 20 milyar dolara ulaştı. Nihayet 2001 krizinin sarımsıyla kendimize geldik ve kamu bankalarını da içeren bir dizi yapısal reformu tamamladık. Artık büyük ölçüde, bu iki kamu bankasının kaynaklarına siyasetçilerin istedikleri gibi müdahale etmesinin önüne geçildi.

Halkbank'ı batma noktasına, esnafa veya KOBİ'lere verilen krediler getirmeydi. 2001 sonrasında gördük ki, Halkbank'ta batan kredilerin yüzde 97'si, sadece 200 firmadan kaynaklanıyor. Buna rağmen sözkonusu 20 milyar doları bulan zarar, kamu bütçesinin yani bizlerin sırtına yüklendi. Madem bu bankaları ayakta tutan Türk halkıdır, o halde bu bankaların özelleştirilmesinde de ilk söz hakkı Türk halkındır.

Bugün sanayileşmiş Avrupa ülkelerinde bile, küresel bankaların yanında, halkbankaları yaşamaya ve yaşatılmaya devam ediyor. Çünkü bu bankalar, toplumun, sosyal yapının ve ekonominin direği olan girişimci orta sınıfın bankasıdır. Halkbank düşük faizli (maliyetin altında) kredi vererek, zarar edecek bir faaliyete elbette girmemelidir. Ama başka bankaların kapısından giremeyen üretici kesim için, bu tür bir kredi müessesesine ihtiyaç vardır.

Halkbank, özelliği olan, esnafa ve küçük-orta ölçekli girişimlere finansman sağlamada uzmanlaşmış, ekonomide belli bir yeri olan bankadır. Özelleştirildikten sonra onun yaptığı tür bankacılığı başka bankalar yapamaz. Bu yüzden de tek kıstas, en yüksek parayı verene satılır olmamalıdır. Halkbank'ın yüzde 25'inin halka arzı doğru bir ilk adımdır. KOBİ'lere ve Türk halkına elini taşın altına bir defa koyup, Halkbank'a sahip çıkma fırsatı verilmektedir. Halk arzın Halkbank'ın fiyatını düşüreceği, taliplilerini azaltacağı, kamunun gelir kaybına yol açacağı iddiaları ise, ne yazık ki ciddiyetten uzak yaklaşımlardır.

Halkbank'ın mali tabloları ve gerçek değeri, kamuoyu tarafında bilinmemektedir. Halka arz ile Halkbank'ın değeri ortaya çıkacak ve özelleştirilmesi şeffaflık kazanacaktır. Halka arzın şirketin değerini düşürdüğünü iddia edenlerse, nedense Tüpraş ve Erdemir örneklerini (halka arzdan sonra blok satışın daha büyük bir fiyattan gerçekleşmesini) görmezden gelmektedirler. Yoksa şeffaf olmayan mali tablolarına dayanarak, daha düşük fiyattan Halkbankası'nı alabilmelerinin önüne geçildiğinden mi rahatsızlar, bilmiyoruz.

Son olarak, halka arzın (katılımı teşvik amacıyla) daha düşük bir fiyattan yapılması, aslında kamunun gelir kaybı anlamına gelmez. Blok alıcı için önemli olan yüzde 51'lik paydır. Yüzde 51'i için verilen fiyat, şirketin yüzde yüzü için verilmez. Yani 100 lira değerdeki bir şirkette, yüzde 51 hisse için 51 lira ödeyen birine, şirketin tamamını 100 liraya satamazsınız. Halkbank'ın özelleştirilmesine halka arz ile başlanması iktisaden doğrudur.